

Europees Internationaal privaatrecht

Besluiten EU

Naar een effectievere grensoverschrijdende betekening van stukken: de nieuwe Betekenningsverordening

Dr. Xandra E. Kramer (Universitair hoofddocent Internationaal Privaatrecht en Privaatrechtelijke Rechtsvergelijking, Rotterdam Institute of Private Law, Erasmus Universiteit Rotterdam)

* Gepubliceerd in *Nederlands tijdschrift voor Europees recht (NTER)* 2008, nr. 6, p. 172-178. De originele paginanummering wordt in de tekst aangegeven door **[xx]**

[172] De betekening van stukken in het buitenland is een van de ‘pijnpunten’ in een grensoverschrijdende procedure.¹ De Verordening inzake de betekening en de kennisgeving van stukken trad op 31 mei 2001 in werking met het doel om de verzending van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken te verbeteren en te versnellen.² De praktijk leerde dat de verordening hierin maar ten dele geslaagd was en dat de regeling op enkele punten onduidelijk was. Op 13 november 2007 werd een nieuwe Betekenningsverordening (af te korten als Bet-Vo)³ aangenomen. Deze is met ingang van 13 november 2008 toepasselijk en vervangt de bestaande verordening.⁴ In deze bijdrage wordt aandacht besteed aan het functioneren van het Europese systeem van betekening en de wijzigingen die de nieuwe verordening met zich meebrengt.

Verordening (EG) nr. 1393/2007 van het Europees Parlement en de Raad van 13 november 2007 inzake de betekening en de kennisgeving in de lidstaten van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken in burgerlijke of in handelszaken („de betekening en de kennisgeving van stukken”), en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1348/2000 van de Raad, PbEU 2007, L 324/79.

De betekening van stukken in Europa

De Bet-Vo (oud) is tot stand gebracht om de betekening van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken ten opzichte van het Haags Betekenningsverdrag van 1965⁵ te verbeteren. De Bet-Vo is toepasselijk in burgerlijke en handelszaken waarin een gerechtelijk of buitengerechtelijk stuk van een lidstaat naar een andere lidstaat moet worden verzonden ter betekening of kennisgeving (artikel 1). Evenals het Haags Betekenningsverdrag is zij niet toepasselijk indien het adres van degene voor wie het stuk bestemd is onbekend is. De Bet-Vo is niet (rechtstreeks) op Denemarken van toepassing⁶,

¹ Zie hierover ook P.P.M. van der Grinten, P.A.M. Meijknecht & F. van der Velden (red.), *Practical obstacles in cross border litigation: speeches and presidency conclusions of the international conference organized by the Dutch Presidency on 8 and 9 November 2004 in the Hague*, Deventer: Kluwer 2005 en i.h.b. de bijdrage hierin van M.V. Polak, ‘Tentative solutions for service problems’, p. 55-62 en de conclusies op p. 111 e.v.

² Verordening (EG) nr. 1348/2000 van de Raad van 29 mei 2000 inzake de betekening en de kennisgeving in de lidstaten van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken in burgerlijke of in handelszaken, PbEG 2000, L 160/37.

³ In deze bijdrage wordt de oude verordening aangemerkt als Bet-Vo (oud) en de nieuwe als Bet-Vo (nieuw), tenzij het een algemene opmerking betreft die voor beide verordeningen geldt.

⁴ Zie artikel 26 lid 2 Bet-Vo (nieuw).

⁵ Verdrag inzake de betekening en de kennisgeving in het buitenland van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken in burgerlijke en handelszaken, 15 november 1965, Trb. 1966, 91.

⁶ Dit op grond van de uitzonderingspositie die Denemarken heeft ten aanzien van maatregelen gebaseerd op Titel IV. In tegenstelling tot het Verenigd Koninkrijk en Ierland, die een vergelijkbare positie hebben, doet Denemarken tot nog toe formeel aan geen enkele verordening mee.

maar sinds 1 juli 2007 is Denemarken op basis van een overeenkomst tussen de EU en Denemarken wel aan de regels van deze verordening gebonden.⁷ Deze overeenkomst betreft de oude Bet-Vo en voor de nieuwe verordening zal een nieuwe overeenkomst moeten worden gesloten. Voor Denemarken zal dus voorlopig de oude Bet-Vo nog toegepast worden.

De Bet-Vo introduceerde een directe en gedecentraliseerde wijze van betekening. De Centrale Autoriteit van het Haags Betekenningsverdrag maakte in geval van betekening aan een verweerder in een van de lidstaten plaats voor gedecentraliseerde instanties in het land van verzending en het land van de geadresseerde, de zogeheten verzendende en ontvangende instanties (artikel 2 Bet-Vo).⁸ [173] In Nederland is de deurwaarder of (in geval van verzending van verzoekschriften) het gerecht als verzendende instantie aangewezen; de deurwaarder is eveneens de ontvangende instantie.⁹ Verder heeft iedere lidstaat een centrale instantie die tot doel heeft de verzendende instanties informatie te verschaffen en oplossingen te zoeken als er zich problemen voordoen bij de verzending van stukken (artikel 3 Bet-Vo). In Nederland is dit de Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders (KBvG).¹⁰

De formele betekening van gerechtelijke stukken is geregeld in artikel 4-11 Bet-Vo.¹¹ De verzendende en ontvangende instanties zenden elkaar de gerechtelijke stukken zo spoedig mogelijk rechtstreeks toe (artikel 4). Dit kan langs iedere passende weg, zoals per post, fax of e-mail. Het te verzenden stuk dient vergezeld te gaan van een als bijlage bij de verordening opgenomen standaardformulier. De aanvrager wordt door de verzendende instantie in kennis gesteld van het feit dat degene voor wie het stuk is bestemd de inontvangstneming van het stuk kan weigeren als het niet is gesteld in een van de in artikel 8 vermelde talen (artikel 5). De ontvangende instantie dient binnen zeven dagen een ontvangstbevestiging te sturen door middel van een standaardformulier (artikel 6) en zorg te dragen voor de betekening of kennisgeving van het stuk aan de geadresseerde (artikel 7).¹² Alle handelingen ter betekening of kennisgeving van het stuk dienen zo spoedig mogelijk te worden verricht.¹³ De geadresseerde mag het stuk weigeren als het niet is gesteld in een van de in artikel 8 vermelde talen. Deze regeling heeft in de praktijk aanleiding tot interpretatieproblemen gegeven. Een aantal van de vragen betreffende deze bepaling is door het Hof van Justitie beantwoord in *Leffler/Berlin Chemie*.¹⁴ Deze uitspraak komt in de volgende paragraaf nader aan de orde, omdat mede naar aanleiding van dit arrest artikel 8 is gewijzigd. Zeer recentelijk, op 8 mei 2008, deed het Hof voorts uitspraak in de zaak *Weiss und Partner*, waarin artikel 8 wederom centraal stond.¹⁵ Als datum van betekening of kennisgeving geldt in beginsel de datum waarop de betekening of kennisgeving overeenkomstig het recht van de aangezochte lidstaat is geschied (artikel 9).

⁷ Overeenkomst tussen de Europese Gemeenschap en het Koninkrijk Denemarken houdende uitbreiding tot Denemarken van de bepalingen van Verordening (EG) nr. 1348/2000 van de Raad inzake de betekening en de kennisgeving in de lidstaten van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken in burgerlijke of in handelszaken, 20 september 2005, *PbEU* 2005, L 300/55.

⁸ Zie voor praktische informatie over de betekening in Europa de website van de Europese justitiële atlas voor burgerlijke zaken: <http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/index_nl.htm>.

⁹ Zie artikel 2 Uitvoeringswet Bet-Vo (Wet van 13 december 2001, Stb. 2001, 622).

¹⁰ Zie artikel 3 Uitvoeringswet Bet-Vo.

¹¹ Zie hierover o.m. M. Freudenthal, *Schets van het Europees civiel procesrecht*, Deventer: Kluwer 2007, p. 123-132; L. Strikwerda, 'Europese regelgeving inzake grensoverschrijdende betekening', *WPNR* 2001/6485, p. 798-800.

¹² In beginsel overeenkomstig het recht van de aangezochte lidstaat, maar het kan ook in een specifieke door de verzendende instantie gewenste vorm, voor zover deze met het recht van de aangezochte lidstaat verenigbaar is.

¹³ Overweging 9 van de considerans Bet-Vo (oud) vermeldt als termijn 'enkele dagen'.

¹⁴ HvJ EG 8 november 2005, zaak C-443/03, *Jur.* 2005, p. I-9611; *RvdW* 2006, 98; *AA* 2006, p. 57-64, m.nt. Polak; *JBPr* 2006, 1, m.nt. Freudenthal.

¹⁵ HvJ EG 8 mei 2008, zaak C-14/07 (te vinden via <www.europa.eu.int>). Deze komt in de volgende paragraaf nader aan de orde.

Indien in het land van herkomst een termijn geldt voor het verrichten van een bepaalde rechtshandeling, dan wordt echter voor de aanvrager de datum van betekening bepaald door het recht van zijn lidstaat.¹⁶ Als bewijs van betekening wordt een certificaat, als standaardformulier aan de verordening gehecht, toegezonden (artikel 10).

De Bet-Vo voorziet ook in enkele alternatieve wijzen van betekening of kennisgeving.¹⁷ In bepaalde omstandigheden kan betekening via diplomatieke weg aan de ontvangende instantie of rechtstreeks aan de geadresseerde plaatsvinden, voor zover dit aanvaard is in een lidstaat (artikel 12 en 13).¹⁸ Verder bevat de Bet-Vo een regeling voor de betekening per post (artikel 14)¹⁹ en voor de rechtstreekse betekening door deurwaarders, ambtenaren of andere bevoegde personen in de aangezochte lidstaat (artikel 15).²⁰

De verstekregeling van artikel 19 Bet-Vo is vrijwel letterlijk overgenomen van artikel 15 en 16 Haags Betekeningsverdrag. Deze regeling komt erop neer dat wanneer de verweerder niet is verschenen, de rechter de beslissing aanhoudt totdat gebleken is dat de betekening conform het recht van de aangezochte lidstaat of op een andere in de verordening geregelde wijze is geschied, en zo tijdig dat de verweerder in de gelegenheid is geweest verweer te voeren. Indien een regelmatige en tijdige betekening heeft plaatsgevonden, kan na verloop van tijd verstek worden verleend.

De nieuwe Betekeningsverordening

Aanleiding tot herziening van de verordening

De toepassing van de Bet-Vo (oud) in de lidstaten diende op grond van artikel 24 hiervan uiterlijk op 1 juni 2004 te worden geëvalueerd. Ter voorbereiding hiervan is een uitgebreide studie gedaan naar het functioneren van deze verordening.²¹ Op basis van deze studie concludeerde de Europese Commissie in haar rapport aan de Raad, het Europees Parlement en Ecosoc dat de verordening de betekening van stukken tussen de lidstaten heeft versneld en heeft bijgedragen aan de totstandkoming van een Europese rechtsruimte.²² Met name de directe contacten tussen de lokale autoriteiten, de mogelijkheid van rechtstreekse betekening en betekening per post alsmede de introductie van standaardformulieren worden beschouwd als een vooruitgang.²³ Als onbevredigend werd echter aangemerkt het recht om de inontvangstneming van het stuk te weigeren indien het niet gesteld is in een taal als omschreven in artikel 8. Ook de hierboven uiteengezette regeling van artikel 9 betreffende de dubbele [174] datum van ontvangst werd als gecompliceerd ervaren. Zoals uit een hoorzitting in verband met de evaluatie bleek, achtten veel lidstaten deze bepaling in verband met de onderlinge verschillen betreffende de datum van betekening (het systeem van de fictieve datum ver-

¹⁶ Deze dubbele regeling is opgenomen omdat in de ene lidstaat een systeem van fictieve betekening wordt gehanteerd en in de andere lidstaat een systeem van effectieve betekening.

¹⁷ Zie hierover Freudenthal 2007 (voetnoot 11), p. 132-134; Strikwerda 2001 (voetnoot 11), p. 800-801.

¹⁸ Lidstaten kunnen zowel onder de oude als nieuwe verordening o.g.v. artikel 23 de rechtstreekse betekening door diplomatieke of consulaire ambtenaren uitsluiten. Nederland heeft dit niet uitgesloten, enkele andere lidstaten wel.

¹⁹ Onder de oude Bet-Vo konden lidstaten ex artikel 23 hieraan voorwaarden verbinden. In Nederland is dit per aangezekende post en dient het stuk in het Nederlands te zijn gesteld of in een taal die de geadresseerde begrijpt, zie artikel 6 Uitvoeringswet Bet-Vo (oud).

²⁰ Onder de oude Bet-Vo konden lidstaten ex artikel 23 bepalen deze vorm van betekening niet te aanvaarden.

²¹ Study on the application of the Council Regulation (EC) No 1348/2000 on the service of judicial and extra judicial documents in civil or commercial matters, mei 2004, uitgevoerd door Mainstrat.

²² Report from the Commission to the Council, the European Parliament and the European Economic and Social Committee on the application of Council Regulation (EC) 1348/2000 on the service in the Member States of Judicial and Extrajudicial documents in civil or commercial matters, 1 oktober 2004, COM(2004) 603 final.

²³ Rapport 2004 (zie voetnoot 22), p. 4.

sus de effectieve datum) deze regeling toch noodzakelijk. De Commissie heeft daarom besloten artikel 9 niet te herzien.²⁴ De studie toonde voorts aan dat de kostenregeling van artikel 11 niet bevredigend is, vooral omdat de kosten van betekening in sommige lidstaten hoog zijn en niet transparant.²⁵ Geconcludeerd werd voorts dat de mogelijkheid van de betekening per post, waaraan lidstaten op grond van artikel 14 Bet-Vo (oud) hun eigen voorwaarden kunnen verbinden, en de regeling van de rechtstreekse betekening op grond van artikel 15 Bet-Vo (oud) herzien dienden te worden.²⁶

Hoewel in de literatuur over het algemeen is erkend dat de Bet-Vo verbeteringen ten opzichte van het Haags Betekeningsverdrag heeft gebracht, is de regeling ook veelvuldig bekritiseerd.²⁷ In de rechtspraak zijn eveneens vragen over de toepassing van de verordening gerezen, die helaas niet altijd door de verschillende nationale gerechten op eenzelfde wijze worden beantwoord.²⁸ De kritiek en vragen komen grotendeels overeen met de in de genoemde studie geconstateerde problemen en hebben vooral betrekking op de onduidelijke verhouding tussen de verschillende in de verordening geregelde betekeningwijzen, de regeling van het weigeringsrecht en de taalvereisten en de betekening per post. In Nederland is daarnaast voorts veel rechtspraak over de betekening aan de procureur in vorige instantie (kantoorbetekening).²⁹

De verhouding tussen de verschillende in de Bet-Vo geregelde wijzen van betekening is inmiddels verduidelijk in het arrest *Plumex/Young Sports* uit 2006.³⁰ Het Hof van Justitie bepaalde hierin dat er tussen de betekening op de voet van artikel 4-11 en de andere wijzen van betekening, in het bijzonder de betekening per post (artikel 14), geen rangorde bestaat. Indien betekening op verschillende manieren heeft plaatsgevonden, moet voor de datum van betekening de eerste geldig verrichte betekening in aanmerking worden genomen. Deze verhouding is onder de nieuwe Bet-Vo verduidelijkt.

Opzet van de herziening

De herziening is na de verschijning van de hierboven genoemde studie en het rapport van de Commissie uit 2004 ter hand genomen. Het eerste voorstel dateerde van 7 juli 2005 en bevatte alleen enkele wijzigingen ten opzichte van de bestaande verordening.³¹ Op 1 december 2006 verscheen een gewijzigd voorstel dat een geheel nieuwe verordening bevatte, naar aanleiding van amendementen

²⁴ Reeds in het Rapport 2004 (zie voetnoot 22), p. 5 overwoog de Commissie dat in de praktijk de problemen wel mee lenen te vallen en stelde zij vast dat een wijziging van artikel 9 niet noodzakelijk en niet realistisch is.

²⁵ Rapport 2004 (zie voetnoot 22), p. 6.

²⁶ Rapport 2004 (zie voetnoot 22), p. 6-7.

²⁷ Met name in de Duitse literatuur, zie hierover o.a. R. Hausmann, 'Problems of interpretation regarding the European Regulation on Service', *The European Legal Forum* 2007, p. 11; B. Hess, 'Die Zustellung von Schriftstücken im europäischen Justizraum', *NJW* 2001, p. 19 e.v.; A. Stadler, 'Neues europäisches Zustellungsrecht', *IPRax* 2001, p. 521. In Nederland is beperkte kritiek geuit door Freudenthal 2007 (voetnoot 11), o.m. p. 134. P.J.M. von Schmidt auf Altenstadt heeft de verordening "een stap terug" genoemd, zie: 'Denemarken per 1 juli op de Europese Betekenings-toer', *TCR* 2007, p. 34.

²⁸ Zie hierover o.m. P. de Meij, 'Kronieken. Supranationaal procesrecht', *TCR* 2007, p. 62; B. Sujecki, 'Nieuwe ontwikkelingen op het gebied van de betekening van gerechtelijke stukken in de Europese Unie', *NIPR* 2007, p. 231.

²⁹ Zie hierover o.m. De Meij 2007 (voetnoot 28), p. 61-63; Sujecki 2007 (voetnoot 28), p. 235-236. Deze wordt in het algemeen niet geldig geacht in het geval de Bet-Vo toepasselijk is, maar mag binnen 14 dagen hersteld worden en is wel van betekenis voor de vraag of betekening binnen een bepaalde termijn heeft plaatsgevonden. Zie HR 17 januari 2003, *NJ* 2003, 113 m.nt. PV (Oerlemans/Kools); HR 25 juni 2004, *NJ* 2004, 451; HR 22 december 2006, *NJ* 2007, 24. Deze regel is inmiddels in artikel 56 lid 3 Rv neergelegd.

³⁰ HvJ EG 9 februari 2006, zaak C-473/04, *Jur.* 2006, p. I-1417.

³¹ Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Verordening (EG) nr. 1348/2000 van de Raad van 29 mei 2000 inzake de betekening en de kennisgeving in de lidstaten van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken in burgerlijke of in handelszaken, 7 juli 2005, COM(2005) 305 def.

van het Europees Parlement en het verzoek om een alomvattende versie.³² De nieuwe verordening werd op 13 november 2007 aangenomen en is ingevolge artikel 26 lid 2 van toepassing met ingang van 13 november 2008. Voor de betekening van stukken na deze datum geldt dus de nieuwe Bet-Vo. De lidstaten dienen uiterlijk op 13 augustus 2008 de in artikel 23 genoemde gegevens bekend te maken. Deze zien op de betrokken instanties, de termijnen voor betekening (artikel 8 en 9), aanvaarding van de talen voor het certificaat van betekening (artikel 10), de kosten van de betekening (artikel 11), het al dan niet toestaan van betekening door diplomaten en consulaire ambtenaren (artikel 13) en de rechtstreekse betekening (artikel 15), alsmede de niet-ontvankelijkheid in de zin van artikel 19.

De structuur van de verordening en de mogelijke wijzen van betekening zijn in de nieuwe verordening hetzelfde gebleven, evenals de nummering van de artikelen.³³ De wijzigingen strekken ertoe de betekening (nog) efficiënter te laten verlopen en de hierboven geconstateerde problemen en onduidelijkheden uit de weg te ruimen.³⁴ De belangrijkste wijziging betreft artikel 8, waarin het weigeringsrecht is opgenomen, omdat deze bepaling in de praktijk de meeste problemen en vragen opleverde.³⁵ Een aantal andere bepalingen is aangepast met het doel de betekening te versnellen, de regeling te verduidelijken of te uniformeren. Verder zijn er tekstuele aanpassingen doorgevoerd omdat de oude verordening op dit punt een aantal slordigheden en onduidelijkheden bevatte. Ook is het aantal modelformulieren dat aan de verordening is gehecht uitgebreid en deze spelen bij de betekening een belangrijkere rol.³⁶ [175]

De belangrijkste wijzigingen

Hieronder wordt achtereenvolgens aandacht besteed aan de wijzigingen in artikel 7 (betekening door ontvangende instantie), artikel 8 (weigeringsrecht), artikel 9 (dubbele datum), artikel 11 (kosten), artikel 14 (betekening per post) en artikel 15 (rechtstreekse betekening).

De termijn voor betekening

Om de spoedige betekening te verzekeren, is artikel 7 betreffende de betekening van het stuk aan de geadresseerde door de ontvangende instantie aangescherpt. De Commissie meldde in haar toelichting bij het eerste voorstel dat de termijn voor betekening in de meeste gevallen beperkt is tot één á drie maanden, maar dat in sommige gevallen nog zes maanden nodig zijn.³⁷ Terecht is zij van mening dat een dergelijke termijn in een Europese justitiële ruimte onaanvaardbaar is.

De oude Bet-Vo bepaalde in algemene bewoordingen dat alle handelingen ter betekening of kennisgeving van het stuk ‘zo spoedig mogelijk’ dienden te worden verricht en dat indien betekening niet binnen een maand na ontvangst kon plaatsvinden, de verzendende instantie daarvan op de hoogte werd gesteld door middel van een modelformulier. De nieuwe regeling bepaalt dat de ont-

³² Gewijzigd voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad inzake de betekening en de kennisgeving in de lidstaten van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken in burgerlijke of in handelszaken (“de betekening en de kennisgeving van stukken”), 1 december 2006, COM(2006) 751 def. Later werd hier de uitdrukkelijke intrekking van de bestaande verordening aan toegevoegd, zie Raad van de Europese Unie, 5 maart 2007, JUSTCIV 46, CODEC 180.

³³ Er is alleen een artikel toegevoegd waarin de intrekking van de oude Bet-Vo is geregeld.

³⁴ Zie de toelichting bij het eerste voorstel (voetnoot 31), p. 1-2.

³⁵ Zie hierover in Nederland o.m. HR 23 februari 2007, *RvdW* 2007, 226, vervolg van HvJ EG 8 november 2005, zaak C-443/03 (zie voetnoot 14) en HR 17 oktober 2003, *NJ* 2004, 267. Zie bijvoorbeeld in Duitsland OLG Düsseldorf 15 juli 2005, *IPRax* 2006, p. 270 m.nt. Rösler (op p. 236).

³⁶ Zie ook considerans nr. 11 Bet-Vo (nieuw).

³⁷ Zie ook de artikelsgewijze toelichting bij het eerste voorstel (voetnoot 31), p. 3-4.

vangende instantie de nodige stappen moet ondernemen om te bewerkstelligen dat het stuk zo spoedig mogelijk en in ieder geval *binnen een maand* na ontvangst wordt betekend. Indien dit niet binnen een maand plaats heeft kunnen vinden dient de ontvangende instantie (a) dit onmiddellijk aan de ontvangende instantie mee te delen door middel van het certificaat in het modelformulier opgenomen in bijlage I; en b) de nodige stappen te blijven zetten voor de betekening, tenzij anders wordt aangegeven door de verzendende instantie, wanneer de betekening of kennisgeving binnen een redelijke termijn mogelijk lijkt.

De nieuwe regeling bevat dus een duidelijke termijn van een maand voor de betekening aan de geadresseerde. De considerans maakt overigens duidelijk dat het hier echt om een uiterste termijn gaat; in een normaal geval zal de betekening of kennisgeving binnen enkele dagen moeten geschieden.³⁸ Verder is de toevoeging in sub (b) nieuw. Deze strekt ertoe te verzekeren dat ofwel de ontvangende instantie de nodige stappen blijft ondernemen om alsnog tot betekening of kennisgeving te kunnen komen (bijvoorbeeld als de verweerder door vakantie of een zakenreis langere tijd niet bereikbaar is), ofwel dat de ontvangende instantie – al dan niet op verzoek van de verzendende instantie – deze pogingen staakt. In dat laatste geval kan de verzendende instantie wellicht zelf tot een andere wijze van betekening overgaan, zoals betekening per post op de voet van artikel 14 of rechtstreekse betekening in de zin van artikel 15.³⁹ De considerans vermeldt voorts dat de verzendende instantie reeds in het modelformulier een termijn aan kan geven waarna de betekening of kennisgeving niet langer verplicht is.⁴⁰

Deze aanscherping van artikel 7 is toe te juichen. Het blijft natuurlijk de vraag of de opnemings van de termijn van een maand effectief zal zijn, omdat niet naleving van deze termijn zonder gevolgen is. Wel mag worden verwacht dat lidstaten zich zoveel mogelijk aan deze termijn houden. Ook maakt de nieuwe bepaling duidelijker wat er dient te gebeuren als deze termijn van een maand niet wordt gehaald.

Weigering van ontvangst van een stuk

Zoals hierboven vermeld, is het in artikel 8 geregelde recht van de geadresseerde om in bepaalde gevallen het stuk te weigeren in de praktijk het meest problematisch. De oude verordening bepaalde dat de ontvangende instantie degene voor wie het stuk bestemd is mededeelt dat hij het stuk kan weigeren indien het in een andere taal is gesteld dan a) de officiële taal van de aangezochte lidstaat of (bij verscheidene officiële talen) van de plaats in een lidstaat van betekening of kennisgeving; b) een taal van de lidstaat van verzending die degene voor wie het stuk bestemd is begrijpt. Op grond van lid 2 diende de ontvangende instantie in het geval de geadresseerde het stuk weigerde de verzendende instantie daarvan onmiddellijk in kennis te stellen middels het in artikel 10 bedoelde modelformulier en de aanvraag alsmede de stukken waarvan vertaling werd gevraagd terug te sturen.

In de rechtspraak is onder meer de vraag opgekomen naar de gevolgen van de weigering van een niet in de juiste taal gesteld stuk. Naar aanleiding van prejudiciële vragen van de Hoge Raad deed het Hof van Justitie in *Leffler/Berlin Chemie*⁴¹ hierover uitspraak. Het Hof constateerde allereerst dat de gevolgen van de weigering niet in de verordening zijn geregeld. Uit het doel van de verordening – het waarborgen van de snelheid en doeltreffendheid van de betekening – alsmede uit een aantal bepalingen (met name artikel 8 lid 2 en artikel 10) kan echter worden afgeleid dat herstel van het

³⁸ Considerans nr. 13 Bet-Vo (nieuw).

³⁹ Zie hierover ook Sujecki 2007 (voetnoot 28), p. 238.

⁴⁰ Considerans nr. 14 Bet-Vo (nieuw).

⁴¹ Zie voetnoot 14. Zie hierover ook H.B. Krans, 'Vertaling van stukken bij betekening volgens de EG-Betekeningverordening', *WPNR* 2006/6655, p. 140-147.

verzuim mogelijk is door alsnog een vertaling te sturen. Overeenkomstig vaste rechtspraak bepaalde het Hof dat voor zover communautaire procedureregels ontbreken, het aan het nationale procesrecht is om de bescherming van de rechten te waarborgen die de justitiabelen aan de rechtstreekse werking van het gemeenschapsrecht ontleen, met inachtneming van het gelijkwaardigheids- en doeltreffendheidsbeginsel.⁴² Het is de taak van de nationale rechter om ervoor te waken dat de rechten van de betrokken partijen worden beschermd. Met name dient de geadresseerde over voldoende tijd te beschikken om zijn verweer voor te bereiden. De verzendende partij op haar beurt dient niet, bijvoorbeeld in een spoedprocedure waarin de verweerder verstek laat gaan, de negatieve gevolgen te ondervinden van een weigering van een onvertaald stuk die louter dilatoir en kennelijk abusief is omdat de geadresseerde wel de taal van de lidstaat van verzending begrijpt, aldus het Hof. Op de vraag van de Hoge Raad binnen welke termijn dit mogelijke herstel plaats dient te vinden, antwoordde het Hof dat mede uit artikel 4 kan worden afgeleid dat het herstel ‘zo spoedig mogelijk’ of ‘onverwijld’ plaats dient te vinden. De door enkele regeringen geopperde termijn van een maand acht het Hof redelijk, maar de nationale rechter kan deze termijn aan de hand van de omstandigheden bepalen. Tot slot bepaalde het Hof dat het gevolg van de toezending van een vertaling voor de datum van de betekening moet worden bepaald naar analogie van het in artikel 9 uitgewerkte systeem van de dubbele datum.

In het nieuwe artikel 8 is de taalregeling enigszins versoepeld en zijn voorts de door het Hof gegeven regels grotendeels gecodificeerd. Op grond van artikel 8 lid 1 kan het stuk worden geweigerd indien het niet is gesteld in a) een taal die degene voor wie het stuk bestemd is, begrijpt of; b) de officiële taal van de aangezochte lidstaat of, indien er verscheidene officiële talen in de lidstaat zijn, de officiële taal of een van de officiële talen van de plaats waar de betekening of kennisgeving moet worden verricht. Sub a en b zijn derhalve omgewisseld, teneinde te benadrukken dat het er vooral om gaat dat de geadresseerde het stuk kan lezen. Voorts hoeft het niet meer te gaan om de taal van de *lidstaat van verzending*, maar om een taal die de geadresseerde begrijpt. In de praktijk zal dus, vooral bij rechtspersonen, een Engelstalige dagvaarding vaak volstaan. Om de mededeling betreffende het weigeringsrecht te uniformeren is een nieuwe bijlage (II) ingevoerd, waarmee de geadresseerde in alle officiële talen van de EU wordt geïnformeerd over zijn recht om de ontvangst van een stuk te weigeren en waarin hij kan aankruisen welke taal of talen hij begrijpt.

In een nieuw toegevoegd lid 3 zijn de gevolgen overeenkomstig het *Leffler*-arrest geregeld. De betekening of kennisgeving van het stuk kan worden geregulariseerd door het stuk vergezeld van een vertaling alsnog in overeenstemming met de verordening te doen betekenen. In dat geval is de datum van betekening of kennisgeving die waarop het stuk vergezeld van de vertaling overeenkomstig het recht van de aangezochte lidstaat is geschied. Dient de betekening of kennisgeving echter binnen een bepaalde termijn te worden verricht, dan wordt de datum die ten aanzien van de aanvrager in aanmerking wordt genomen vastgesteld overeenkomstig artikel 9 lid 2.⁴³ Helaas is niet de regel van het Hof overgenomen dat het herstel onverwijld, en doorgaans binnen een maand, dient te geschieden.⁴⁴ De lidstaten hebben op dit punt kennelijk dus een discretionaire bevoegdheid, al zullen de regels van het *Leffler*-arrest ter harte genomen dienen te worden wat betreft de bescherming van de belangen van de geadresseerde.

⁴² Zie HvJ EG 16 december 1976, C-33/76, *Jur.* 1976, p. 1-1989 (Rewe) en sindsdien vaak herhaald in de rechtspraak.

⁴³ *I.e.* door het recht van de lidstaat die de termijn voor betekening oplegt.

⁴⁴ Zie hierover ook Sujecki 2007 (voetnoot 28), p. 239.

In lid 4 komt tot uitdrukking dat deze regeling ook toepasselijk is op de in afdeling 2 van de verordening geregelde alternatieve wijzen van betekening (artikel 12-15).⁴⁵

Een aantal vragen met betrekking tot artikel 8 is nog niet beantwoord. Zo is niet duidelijk hoe het vereiste, dat de geadresseerde de taal waarin het stuk gesteld is dient te begrijpen, moet worden uitgelegd in het geval het om een rechtspersoon gaat. Gaat het om een specifiek persoon met wie rechtstreeks contact is geweest, het management of eventuele andere bij het bedrijf werkzame personen? Ook is niet duidelijk hoe kan worden vastgesteld of iemand een bepaalde taal begrijpt en of hij een bepaald 'proficiency level' dient te hebben.

Op 8 mei 2008 deed het Hof van Justitie uitspraak in de al genoemde zaak *Weiss und Partner* naar aanleiding van door het Duitse *Bundesgerichtshof* gestelde prejudiciële vragen.⁴⁶ Deze betroffen kort gezegd de vraag of 1) op grond van artikel 8 een stuk niet geweigerd mag worden als wel het inleidende verzoekschrift zelf, maar niet de daaraan gehechte bijlagen vertaald zijn; 2) van het vermoeden mag worden uitgegaan dat de geadresseerde de taal van de lidstaat van verzending begrijpt indien hij in het kader van zijn beroepsactiviteit contractueel is overeengekomen dat deze taal in de onderlinge correspondentie en de correspondentie met de autoriteiten en openbare instellingen zal worden gebruikt; 3) de geadresseerde in deze omstandigheden zich op het weigeringsrecht mag beroepen indien slechts de bijlagen niet zijn gesteld in de officiële taal van de aangezochte staat, maar in de ten aanzien van de correspondentie bedongen taal van de verzendende lidstaat en de bijlagen deze correspondentie betreffen. Op de eerste vraag antwoordde het Hof dat degene voor wie het gedinginleidend stuk bestemd is niet mag weigeren dit in ontvangst te nemen voor zover dit hem in staat stelt in het kader van een gerechtelijke procedure in de lidstaat van verzending zijn rechten geldend te maken, wanneer de (niet vertaalde) aangehechte stukken enkel een bewijsfunctie hebben en niet onontbeerlijk zijn om het voorwerp en de grond van de vordering te begrijpen. Het is aan de nationale rechter om te bepalen of het inleidende stuk voldoende informatie bevat om de verweerder in staat te stellen zijn rechten geldend te maken dan wel of de verzender alsnog de vertaling van een onmisbare bijlage dient te verstrekken. Dit is een praktische oplossing omdat de eiser of verzoeker anders gehouden zou zijn meteen in eerste instantie alle bijgevoegde bewijsstukken te vertalen en dit enorm kostenverhogend zou zijn. Mochten in een procedure bepaalde bewijsstukken zeer belangrijk blijken te zijn, dan kunnen deze alsnog worden vertaald.⁴⁷ De tweede vraag beantwoordde het Hof ontkennend, in die zin dat de contractueel overeengekomen taal voor de correspondentie geen vermoeden oplevert dat de geadresseerde deze taal kent. Wel vormt het, aldus het Hof, een aanwijzing die de rechter in aanmerking kan nemen wanneer hij nagaat of de geadresseerde taal waarin het stuk is gesteld begrijpt.⁴⁸ Voorzichtig mag daaruit worden afgeleid dat niet te snel mag worden aangenomen dat de geadresseerde een bepaalde taal begrijpt. Op vraag 3 antwoordde het Hof dat de geadresseerde in geen geval de inontvangstneming van de bijlagen bij het gedinginleidend stuk kan weigeren, wanneer hij in het kader van zijn beroepsactiviteit contractueel is overeengekomen dat in de taal van de lidstaat van verzending zal worden gecorrespondeerd en de bijlagen deze correspondentie betreffen. Dit volgt reeds met zoveel woorden uit de algemene regel, zoals geformuleerd on-

⁴⁵ Artikel 8 lid 5 bepaalt voorts dat voor de toepassing van lid 1, diplomatieke of consulaire ambtenaren, wanneer de betekening of kennisgeving overeenkomstig artikel 13 is verricht, of de autoriteit of persoon, wanneer de betekening of kennisgeving overeenkomstig artikel 14 is verricht, degene voor wie het stuk is bestemd in kennis stellen van het feit dat hij kan weigeren het stuk in ontvangst te nemen en dat geweigerde stukken naar deze ambtenaren of naar deze autoriteit of bevoegde persoon moeten worden gezonden.

⁴⁶ Zie voetnoot 15.

⁴⁷ De A-G concludeerde daarentegen dat de geadresseerde in dit geval wel het stuk mag weigeren, zie Conclusie van Advocaat-Generaal V. Trstenjak van 29 november 2007.

⁴⁸ De A-G concludeerde daarentegen dat dit wel een vermoeden oplevert.

der het eerste punt, maar wordt versterkt door de omstandigheid dat de geadresseerde de inhoud van de bijlagen reeds kent, omdat het correspondentie tussen partijen betreft.

De datum van betekening of kennisgeving

In de eerder genoemde studie van 2004 werd het systeem van de dubbele datum van ontvangst in artikel 9 als gecompliceerd aangemerkt.⁴⁹ Omdat de rechtstelsels van de lidstaten op dit punt uiteen lopen is echter toch aan dit systeem vastgehouden. Bovendien strekt dit systeem ertoe zowel de rechten van de aanvrager als degene voor wie dit stuk bestemd is te beschermen. Ingevolge artikel 9 lid 1 is derhalve, onverminderd artikel 8, de datum van betekening of kennisgeving de datum waarop deze overeenkomstig het recht van [177] de aangezochte lidstaat is geschied. Lid 2 bepaalt dat wanneer een lidstaat echter een termijn kent waarbinnen betekening of kennisgeving dient plaats te vinden, ten aanzien van de aanvrager de datum door het recht van die lidstaat wordt bepaald. De considerans vermeldt dat lidstaten die dit systeem van twee data hanteren dit aan de Commissie mee moeten delen; de Commissie maakt deze informatie bekend.⁵⁰

De oude Bet-Vo bepaalde in lid 3 dat de lidstaten van deze regeling af mochten wijken.⁵¹ In de nieuwe verordening is dit geschrapt en gelden de regels van lid 1 en 2 dus onverkort. Een nieuw lid 3 bepaalt voorts dat deze regeling niet alleen voor de formele betekening op de voet van artikel 4-11, maar ook voor de alternatieve wijzen van betekening als geregeld in afdeling 2 (artikel 12-15).

De kosten van betekening

In de genoemde studie van 2004, maar ook reeds daarvoor, werd geconstateerd dat de kosten van betekening per lidstaat uiteenlopen, soms erg hoog zijn (enkele honderden euro's) en bovendien niet transparant zijn. Dit heeft er mee te maken dat de betekening verschillend is geregeld in de lidstaten. In veel lidstaten wordt de betekening en kennisgeving door de gerechten uitgevoerd. Die maken vaak gebruik van de mogelijkheid van betekening per post en hieraan zijn weinig of geen kosten verbonden. In andere lidstaten, zoals in Nederland bij de dagvaardingsprocedure, vindt de betekening plaats door vrije beroepsbeoefenaars, zoals deurwaarders. Vanzelfsprekend zijn daaraan hogere kosten verbonden en bovendien hanteren deurwaarders vaak geen vaste tarieven.⁵²

Evenals onder de oude verordening geldt dat ingevolge artikel 11 lid 2 de aanvrager gehouden is de kosten (terug) te betalen veroorzaakt door de bijstand van een deurwaarder of ander bevoegd persoon en voor de toepassing van een bijzondere vorm van betekening of kennisgeving. In de nieuwe verordening wordt hieraan echter toegevoegd dat de kosten voor bijstand door een deurwaarder of ander bevoegd persoon een vast bedrag dienen te zijn. Deze vaste vergoeding wordt vooraf door de lidstaat bepaald met inachtneming van de beginselen van evenredigheid en non-discriminatie. Dit bedrag moeten de lidstaten aan de Commissie meedelen. Met deze regeling behoren de variabele en weinig transparante tarieven van deurwaarders tot het verleden en kan een aanvrager, naar men aan mag nemen via de website van de Justitiële Atlas, van te voren zien wat de betekening gaat kosten. De considerans stelt dat deze verplichting tot een vaste vergoeding het nog wel mogelijk maakt dat

⁴⁹ Zie voetnoot 22.

⁵⁰ Considerans nr. 15 Bet-Vo (nieuw).

⁵¹ In beginsel voor een periode van vijf jaar, die echter om de vijf jaar mocht worden verlengd om redenen in verband met hun rechtstelsel. Zie voor de lidstaten die hiervan gebruik hebben gemaakt de website van de Justitiële Atlas (voetnoot 8).

⁵² Zie hierover ook H. Rösler & V. Siepmann, 'Die geplante Reform der europäischen Zustellungsverordnung', *RIW* 2006, p. 514; Sujecki 2007 (voetnoot 28), p. 239.

voor verschillende soorten betekening of kennisgeving een verschillende vergoeding wordt gehanteerd.⁵³

Betekening per post

Op grond van artikel 14 van de oude Bet-Vo konden lidstaten hun eigen voorwaarden stellen waaronder zij de aanvaarding van de betekening of kennisgeving per post aanvaardden.⁵⁴ Dit betekende in de praktijk dat iedere lidstaat zijn eigen regels had en er derhalve op dit punt geen sprake was van uniformiteit. De nieuwe verordening bevat wel een uniforme regel. Deze houdt in dat elke lidstaat de betekening of kennisgeving van gerechtelijke stukken aan in een andere lidstaat verblijvende personen rechtstreeks door postdiensten⁵⁵ kan doen verrichten bij aangetekend schrijven met ontvangstbevestiging of op gelijkwaardige wijze.

Zoals bij de behandeling van artikel 8 en 9 vermeld, zijn de daarin opgenomen regels ook van toepassing bij de betekening per post. Overigens is in het kader van de Europese procedure voor geringe vorderingen (small claims procedure) de betekening per aangetekende post met ontvangstbevestiging tot hoofdregel verheven.⁵⁶

Rechtstreekse betekening

De laatste wijziging betreft de in artikel 15 geregelde rechtstreekse betekening of kennisgeving door deurwaarders, ambtenaren of andere bevoegde personen in de aangezochte lidstaat. De oude Bet-Vo bepaalde in lid 2 dat elke lidstaat ingevolge artikel 23 lid 1 een verklaring kon afleggen teneinde deze rechtstreekse betekening uit te sluiten.⁵⁷ De helft van de lidstaten heeft van deze mogelijkheid gebruik gemaakt. In de toelichting bij het eerste voorstel van 2005 stelde de Commissie dat er wat haar betreft geen reden is om belanghebbenden bij een rechtsgeding deze mogelijkheid van rechtstreekse betekening te ontzeggen.⁵⁸ Lid 2 werd derhalve geschrapt. In het gewijzigde voorstel van 2006 werd echter aan de mogelijkheid tot rechtstreekse betekening de volgende zinsnede toegevoegd: 'indien rechtstreekse betekening of kennisgeving is toegestaan door de wetgeving van die lidstaat'. Hiermee wordt dus de via een omweg het voorbehoud op de voet van artikel 23 Bet-Vo (oud) weer binnen gehaald. Waarschijnlijk zal er op dit punt dus weinig veranderen, behalve dat de lidstaten zich misschien nog eens over de noodzaak van dit voorbehoud zullen buigen.

Evenals bij de betekening per post, gelden de voorschriften van artikel 8 en 9 ook voor de rechtstreekse betekening.⁵⁹ Helaas is artikel 11 betreffende de kosten niet van overeenkomstige toepassing verklaard op de rechtstreekse betekening, zodat hier de kosten nog niet transparant en gelijk zullen zijn.⁶⁰

⁵³ Considerans nr. 16 Bet-Vo (nieuw).

⁵⁴ Zie ook voetnoot 19.

⁵⁵ Dit artikel spreekt over 'postdiensten' in plaats van 'post'. De toelichting bij het eerste voorstel (voetnoot 31), p. 7, vermeldt dat overeenkomstig de postrichtlijn (Richtlijn 97/67/EG, zoals gewijzigd door Richtlijn 2002/39/EG, *PbEG* L 176/21) lidstaten de verzending van aangetekende zendingen waarvan in het kader van gerechtelijke of administratieve procedures gebruik wordt gemaakt zelf kunnen organiseren, en dat de term diensten omvat die zowel door openbare als door particuliere postexploitanten wordt verstrekt.

⁵⁶ Artikel 13 van deze verordening. Zie hierover ook X.E. Kramer, 'De Europese procedure voor geringe vorderingen (EPGV-Vo) is vastgesteld', *NTER* 2008, p. 47.

⁵⁷ Zie ook voetnoot 20.

⁵⁸ Artikelsgewijze toelichting Voorstel 2005 (zie voetnoot 31), p. 7.

⁵⁹ Zie artikel 8 lid 4 en 9 lid 3 Bet-Vo (nieuw).

⁶⁰ Zie ook Sujecki 2007 (voetnoot 28), p. 240. Het is overigens wel te begrijpen dat artikel 11 niet van toepassing is verklaard omdat het in artikel 15 om een andere vorm van betekening gaat en de deurwaarder hierbij een andere rol heeft. Maar er had wel een (ander) vast tarief kunnen worden vastgesteld, zoals artikel 11 ook toestaat.

[178] Betekening aan de procureur in vorige instantie

De betekening aan de procureur is niet in de Bet-Vo geregeld, maar de nieuwe verordening wijdt hieraan wel een overweging van de considerans. Hierboven werden reeds kort de perikelen aangestipt rond de betekening aan de procureur in vorige instantie. Voor zover mij bekend is dit probleem vooral in Nederland gerezen.⁶¹ Betekening aan de procureur in de vorige instantie, voor interne gevallen geregeld in artikel 63 Rv, wordt in het algemeen niet geldig geacht in het geval de Bet-Vo toepasselijk is, tenzij binnen 14 dagen alsnog betekening conform de Bet-Vo plaatsvindt.⁶² Zij is wel bepalend voor de vraag of betekening binnen een bepaalde termijn heeft plaatsgevonden. Deze regeling is bij een wetwijziging in 2005 in artikel 56 lid 3 Rv opgenomen. De vraag is of wanneer niet binnen 14 dagen de betekening in overeenstemming met de Bet-Vo plaatsvindt, maar de verweerder wel verschijnt, deze niet geldige betekening gedekt is. De rechtspraak is hierover verdeeld.⁶³

Misschien dat onder de nieuwe verordening deze vraag niet meer van belang is. In de considerans wordt bepaald dat zij niet van toepassing is op de betekening en de kennisgeving van een stuk aan de gevolmachtigde vertegenwoordiger van de partij in de lidstaat waar de procedure plaatsvindt, ongeacht de woonplaats van de partij.⁶⁴ In de literatuur is op grond van deze overweging aangenomen dat in het geval van betekening aan de procureur de Bet-Vo in het geheel niet meer toepasselijk is.⁶⁵ Niet duidelijk is wat precies de strekking van deze overweging is. Zij is door een amendement van het Europees Parlement in eerste lezing toegevoegd,⁶⁶ maar verder in de openbare stukken niet gemotiveerd. De strekking van de overweging kan zeer vergaand zijn, namelijk dat de verordening in haar geheel niet toepasselijk is op ieder geval waarbij aan de procureur of gevolmachtigde (in vorige instantie, of wellicht zelfs wanneer deze reeds is gesteld ten aanzien van een nog aan te vangen procedure) wordt betekend. Daarmee zou de Bet-Vo, althans voor de Nederlandse praktijk, aan belang inboeten.

Afsluitende opmerkingen

De oude Bet-Vo was indertijd de tweede IPR-verordening die na de inwerkingtreding van het Verdrag van Amsterdam werd vastgesteld. De besluitvorming verliep destijds anders dan nu en de regelingen werden minder goed uitonderhandeld dan het geval is bij de meer recente verordeningen vastgesteld op de voet van artikel 61 jo artikel 65 EG-Verdrag. Ondanks dat de Bet-Vo een voorloper had in de vorm van het Haags Betekeningsverdrag 1965 en het niet in werking getreden Europees Betekeningsverdrag van 1997, was de regeling op enkele punten niet goed doordacht en bevatte zij onduidelijkheden. De verplichting om binnen een bepaalde termijn de regeling te evalueren, zoals die in alle IPR-verordeningen is opgenomen, heeft in ieder geval bij deze verordening haar vruchten afgeworpen. De studie van 2004 maakte duidelijk welke problemen zich in de praktijk

⁶¹ In de studie van 2004 en door de Commissie wordt deze kwestie verder niet aan de orde gesteld.

⁶² Zie ook voetnoot 29.

⁶³ Hierover is een zaak aanhangig bij de Hoge Raad.

⁶⁴ Considerans nr. 8 Bet-Vo (nieuw).

⁶⁵ E. Hennis, rubriek Internationaal privaatrecht, *JutD* 2007, p. 16; Sujceki (voetnoot 28), p. 239 stelt dat de vraag naar de geldigheid van deze betekening 'wellicht' niet meer van belang is.

⁶⁶ Wetgevingsresolutie van het Europees Parlement over het voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Verordening (EG) nr. 1348/2000 van de Raad van 29 mei 2000 inzake de betekening en de kennisgeving in de lidstaten van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken in burgerlijke of in handelszaken (COM(2005)0305 – C6-0232/2005 – 2005/0126(COD)), 4 juli 2006.

voordoelen en welke regels aanpassing behoeven. Ook de jurisprudentie van het Hof van Justitie heeft een belangrijke rol gespeeld bij de aanpassing van de regels. De nieuwe Bet-Vo is zonder meer een verbetering ten opzichte van de oude verordening, al laat een enkele regel nog te wensen over. Met name de opneming van een termijn van maximaal een maand voor de betekening, de verheldering van het weigeringsrecht van artikel 8, de uniformering en grotere transparantie van de kosten voor de betekening en de uniformering van de regeling voor de betekening per post zijn welkome aanpassingen. Deze herziene regeling noopt ook tot enkele aanpassingen in artikel 56 Rv en de Uitvoeringswet Bet-Vo.⁶⁷ Het is te hopen dat deze regeling een goede invloed zal hebben op de praktijk. In de praktijk komt het vaak toch gewoon neer op de efficiëntie en bereidheid van de betrokken verzendende en ontvangende instanties, en deze is moeilijk af te dwingen.

⁶⁷ Zo dient in artikel 56 lid 2 “artikel 8 eerste lid onder a” te worden vervangen door “artikel 8 eerste lid onder b”, dient artikel 56 lid 3 heroverwogen te worden in het licht van considerans nr. 8 Bet-Vo (nieuw) en kan in beginsel artikel 6 Uitvoeringswet betreffende betekening per post worden geschrapt en dient in de relevante bepalingen naar de nieuwe verordening te worden verwezen.